

PRAVILNIK

O USLOVIMA KOJE MORAJU DA ISPUNJAVAJU STRUČNE ORGANIZACIJE ZA ISPITIVANJE OTPADA

("Sl. glasnik RS", br. 53/2006)

Predmet uređivanja

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se uslovi koje moraju da ispunjavaju stručne organizacije koje vrše ispitivanje otpada (u daljem tekstu: ispitivanje) u pogledu kadrova, opreme, prostorija, stručne osposobljenosti i drugih uslova za vršenje ispitivanja.

Kadrovski uslovi

Član 2

Stručna organizacija koja obavlja ispitivanje otpada mora da ima, u zavisnosti od vrste ispitivanja, najmanje dva lica sa visokom stručnom spremom (VII/1 i više) tehničke i/ili prirodne struke.

Osnovni podaci o stručnoj organizaciji koja vrši određene vrste ispitivanja otpada, sa kadrovskim listom koji popunjava odgovorno lice, odnosno lice koje neposredno vrši ispitivanje otpada dati su u Prilogu 1, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Merni uređaji, oprema i metode ispitivanja

Član 3

Stručna organizacija može da obavlja fizička, fizičko-hemijska, hemijska i biološka ispitivanja otpada ako ima merne uređaje i opremu za merenje i uzorkovanje, primenjuje metode za obim ispitivanja za koji je akreditovana, prema Jugoslovenskim standardima (JUS), Evropskim standardima (EN) i Direktivama i odlukama Evropske unije, Američke Agencije za zaštitu životne sredine (EPA) i Američkim standardima (ASTM), Nemačkim standardima (DIN i VDI), Internacionalne organizacije za standarde (ISO), Austrijskim standardima (ONORM), Holandskim standardima, NORDEST organizacija, NT TECHN REPORT i drugim međunarodno priznatim standardima ili drugim dokumentovanim važećim metodama.

Podaci o mernim uređajima, opremi i metodama ispitivanja dati su u Prilogu 2, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Prostorije za laboratorijska ispitivanja

Član 4

Stručna organizacija koja obavlja laboratorijska ispitivanja otpada mora da ima odgovarajuće prostorije, i to:

- 1) prostor za prijem i čuvanje uzoraka, najmanje 9 m²;
- 2) prostor za analitičke i tehničke vage;
- 3) prostor za pripremu uzoraka, najmanje 9 m²;
- 4) prostoriju za analizu uzoraka, najmanje 9 m²;
- 5) magacin za hemikalije najmanje 6 m²;
- 6) prostor za odlaganje otpadnog materijala, najmanje 4 m²;
- 7) sanitarne prostorije;
- 8) parking za najmanje tri mesta.

Podaci o broju prostorija, površini, uređajima za merenje i drugim mernim instrumentima dati su u Prilogu 3, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

U prostorijama za smeštaj uređaja za merenje moraju biti obezbeđeni odgovarajući uslovi za rukovanje ovim uređajima na propisani način.

Laboratorije za ispitivanje otpada se ne mogu nalaziti u objektima kolektivnog stanovanja.

Prostorije moraju da budu instalaciono opremljene sa: elektroinstalacijom, instalacijom vodovoda (topla i hladna voda) i kanalizacije, instalacijom za zagrevanje prostorija, telefonskom instalacijom i ventilacijom.

Prostorije moraju imati zidove i podove od odgovarajućih materijala otpornih na hemikalije i vlagu, kao i glatke površine koje omogućuju lako čišćenje, pranje i dezinfekciju.

Prostorije u zavisnosti od namene, moraju da ispunjavaju propisane uslove u pogledu zaštite na radu (mikroklima, buka i vibracije, osvetljenost i gasovi, pare i aerosoli), zaštite životne sredine i zaštite od požara.

Širina komunikacionih linija u laboratoriji i između laboratorija iznosi najmanje 0,9 m.

Član 5

Laboratorije koje vrše fizička, fizičko-hemijska i biološka ispitivanja otpada radi određivanja njegovih osnovnih i opasnih karakteristika, u skladu sa Bazelskom konvencijom o kontroli prekograničnog kretanja opasnih otpada i njihovom odlaganju, moraju da imaju sledeću vrstu opreme:

1. Oprema za uzorkovanje

- 1) terensko vozilo,
- 2) opremu za uzorkovanje čvrstih, tečnih i gasovitih uzoraka prema standardima iz člana 3. ovog pravilnika,
- 3) GPS (Global Positioning System) uređaj, digitalnu video kameru i digitalni foto aparat, prenosni računar (lap top), monitor radioaktivnosti;

2. Osnovna oprema

- 1) tehničku vagu sa tačnošću merenja na dve decimale,
- 2) analitičku vagu sa tačnošću merenja sa četiri decimale,
- 3) sušnicu,
- 4) peć za žarenje,
- 5) termostat,
- 6) sistem za proizvodnju destilovane i/ili dejonizovane vode,
- 7) vodeno i/ili uljano kupatilo,
- 8) rashladni uređaj sa frižiderom i uređajem za duboko zamrzavanje,
- 9) pH metar,
- 10) konduktometar,
- 11) turbidimetar,
- 12) areometar,
- 13) viskozimetar,
- 14) centrifugu,
- 15) magnetnu mešalicu,
- 16) ultrazvučno kupatilo,
- 17) uobičajeno laboratorijsko posuđe od vatrostalnog i običnog stakla, porcelana i plastike;

3. Oprema za pripremu uzoraka

- 1) klasični sistem za razaranje uzoraka ili opremu za mikrotalasno razaranje uzoraka,
- 2) aparaturu za vakuumsku filtraciju,
- 3) sistem za filtriranje otpada,
- 4) centralni kuglični mlin,
- 5) mlin za grubu pripremu uzoraka sa mogućnošću lomljenja i sitnjenja na veličinu manju od 4 mm i manju od 10 mm,
- 6) orbitalni šejker,
- 7) razdeljivač uzorka,
- 8) rotacioni ekstraktor,
- 9) vakuum pumpu,
- 10) sistem za ekstrakciju po Soxhletu (Sokshlet),
- 11) sistem za određivanje azota po Kjeldahlu,
- 12) vakuum uparivač i/ili Kundera Danish sistem za uparavanje,
- 13) homogenizator,
- 14) sistem za prečišćavanje uzoraka - kolonska hromatografija,

15) aparaturu za TCLP-test-zero head space (za određivanje lako i poluisparljivih ugljovodonika);

4. Oprema za merenje

1) UV/VIS spektrofotometar,

2) IR spektrofotometar,

3) atomski apsorpcioni spektrofotometar (AAS) sa tehnikom plamena/hidridnom tehnikom/tehnikom grafitne peći ili indukovana kuplovana plazma (ICP-OES) ili ICP-MS,

4) gasni hromatograf sa selektivnim i specifičnim detektorima i HEAD SPACE uzorkivač ili PURGE i TRAP uzorkivač,

5) aparat za određivanje ukupnog organskog ugljenika,

6) tečni hromatograf sa selektivnim i specifičnim detektorima,

7) elementalni analizator za C, H, N, S, O i Cl,

8) elektrolizer sa Fišerovim elektrodama,

9) jonski hromatograf,

10) aparat za određivanje vlage,

11) H - fluorescentni spektrometar,

12) gama spektrometar;

5. Oprema za ispitivanje zapaljivosti

1) aparat za određivanje tačke paljenja - zatvoren sud,

2) aparat za određivanje tačke paljenja - otvoren sud;

6. Oprema za određivanje toplotne moći

1) kalorimetar sa bombom;

7. Oprema za određivanje korozije - metalna pločica.

Laboratorija za ispitivanje eksplozivnosti - detonabilnosti otpada

Član 6

Laboratorija u kojoj se vrši ispitivanje eksplozivnosti - detonabilnosti otpada mora da ispunjava zahteve propisane za laboratorije za testiranje eksplozivnih materija klase 1.

Laboratorija iz stava 1. ovog člana mora da ima sledeću opremu, i to:

1) merno-akvizicioni sistem za ispitivanje brzine detonacionog talasa i akviziciju podataka;

2) bešavne čelične cevi propisanih dimenzija;

3) metalne ploče;

4) bustere (RDX/VOSAK) i detonatorske kapisle;

5) čelične ploče;

6) hidrauličnu presu i alate za presovanje;

7) sonde-aparatura za GAP ispitivanja;

8) aparat za određivanje tačke ključanja;

9) Koenovu čeličnu posudu.

Mikrobiološka laboratorija

Član 7

Mikrobiološka laboratorija mora da ima sledeću opremu, i to:

1) sterilizitor;

2) plamenik;

3) autoklav;

- 4) Kohov lonac;
- 5) termostat za temperature 30,37 i 45° C;
- 6) frižider;
- 7) najmanje dva termostata (zbog moguće istovremene potrebe inkubiranja mikroorganizama na različitim temperaturama, npr. 25° C, 37° C);
- 8) mikroskop;
- 9) oksigenometar;
- 10) brojač za brojanje kolonija;
- 11) membransku filtraciju;
- 12) UV lampe;
- 13) laminarnu komoru;
- 14) kolorimetar;
- 15) laboratorijsko posuđe (eže, mikroskopske pločice, pokrovne ljuspice, epruvete, stalci za epruvete);
- 16) potrošni materijal (petri šolje, reagensi, podloge i dr.).

Za određena ispitivanja može da se koristi i PCR oprema.

PCR metodom - lančanom reakcijom polimeraze (POLYMERASE CHAIN REACTION) detektuju se virusi, bakterije i paraziti, na osnovu prisustva njihovog genetičkog materijala.

Koristeći ovu metodu tačni rezultati mogu se dobiti neposredno posle, tj. kontakta sa mikroorganizmom.

Laboratorija za ispitivanje ekotoksičnosti

Član 8

Laboratorija koja ispituje ekotoksičnost otpada mora da ima sledeću opremu, i to:

- 1) centrifugu;
- 2) mešalicu;
- 3) aparaturu za filtraciju uzorka - 0,45 µm;
- 4) aparaturu za merenje saliniteta;
- 5) aparaturu za određivanje hemijske potrošnje kiseonika;
- 6) aparaturu za kontrolu temperature-termostati;
- 7) rashladni uređaj za čuvanje uzoraka na 4°C;
- 8) aparaturu za razblaživanje;
- 9) saturacioni sistem;
- 10) tehničku vagu;
- 11) pH metar;
- 12) turbidimetar;
- 13) aparat za određivanje ukupnog organskog ugljenika - TOC;
- 14) aparaturu za kontrolu inteziteta svetlosti;
- 15) aparaturu za pripremu dejonizovane i tvrde standardne vode;
- 16) test posude, tankove napravljene od stakla ili drugih hemijski inertnih materijala;
- 17) mernu opremu za određivanje teških metala, anjona i katjona, pesticida, suspendovanih čvrstih materija, alkaliteta, tvrdoće vode, rastvorenog kiseonika, amonijaka, rezidualnog hlora, elektroprovodljivosti;
- 18) uobičajeno laboratorijsko staklo i pribor;
- 19) ostalu opremu prema međunarodnim standardima i testovima (akvatični i testovi za zemljište) za ispitivanje akutne i hronične toksičnosti otpada.

Svi toksikološki testovi se sprovode pri kontrolisanim uslovima koji su istovremeno i standardizovani (ISO, OECD, u oblasti akvatične toksikologije i US EPA, EEC, ASTM i APHA).

Grupe toksikoloških testova obuhvataju: ribe, *daphnia magna*, alge, klijavost biljke, zemljište.

Laboratorija za ispitivanja na eksperimentalnim životinjama

Član 9

- Laboratorija u kojoj se vrši ispitivanje akutne, hronične, subhronične toksičnosti i iritabilnosti na eksperimentalnim životinjama mora da sadrži tri prostorije, i to:
- 1) pretprostoriju za čuvanje hrane, sterilne šuške za podlogu u kavezima (temperatura sobe 22–26 °C, vlažnost vazduha 30–70% uz režim svetlo-tama 12–12 sati);
  - 2) sobu u kojoj se izvode eksperimenti na životinjama (temperatura sobe 22–26°C, vlažnost vazduha 30–70% uz režim svetlo-tama 12–12 sati). Životinje se čuvaju u kavezima od plastike otporne na kiseline, baze, sterilizaciju, sredstvo za pranje, dimenzija 43x25x15 cm u grupama od po 5 životinja. Pristup životinja hrani i vodi je slobodan. Pod prostorije je napravljen od materijala otpornog na hemikalije, a zidovi popločani pločicama;
  - 3) sobu u kojoj se vrši pranje, čišćenje kaveza i odlaganje upotrebljene šuške.

Ispitivanja na eksperimentalnim životinjama vrše se u skladu sa smernicama Agencije za zaštitu životne sredine SAD (EPA Guide line OPPTS 870.2400, EPA 712-C- 98-195, 1998).

Baždarenje - etaloniranje mernih uređaja

Član 10

Merni uređaji moraju da budu baždareni – etalonirani u propisanom roku i od ovlašćene stručne institucije, u skladu sa zakonom.

Stupanje na snagu

Član 11

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Prilog 1

OSNOVNI PODACI O STRUČNOJ ORGANIZACIJI KOJA VRŠI ODREĐENE VRSTE ISPITIVANJA OTPADA

Naziv institucije:

Adresa:

Rukovodilac institucije:

Ukupan broj zaposlenih sa visokom stručnom spremom

Broj zaposlenih koji isključivo rade na poslovima vezanim za ispitivanje otpada sa VSS (visoka stručna sprema)_____, sa VŠS (viša stručna sprema) _____, sa SSS (srednja stručna sprema)

Broj zaposlenih koji pored rada na poslovima vezanim za ispitivanje otpada rade i na drugim poslovima koji nisu vezani za zaštitu životne sredine: sa VSS _____, sa VŠS _____, sa SSS

U organizacionoj šemi institucije postoji: posebna radna grupa ____ ili laboratorija _____ ili odeljenje _____ ili odsek _____ koji se bavi ispitivanjem otpada. Ako ne postoji u okviru kojih organizacionih celina se vrše poslovi vezani za ispitivanje otpada.

Institucija radi na poslovima vezanim za ispitivanje otpada od _____ godine.

Institucija ima ovlašćenje za poslove ispitivanja otpada od _____ godine (kopija ovlašćenja).

U _____

Datum _____

Potpis

M.P.

odgovornog lica

KADROVSKI LIST ZA ODGOVORNO LICE U STRUČNOJ ORGANIZACIJI

Odgovorno lice u stručnoj organizaciji koja vrši ispitivanje otpada popunjava ovaj kadrovski list.

Ime i prezime:

Godina rođenja:

Završen fakultet, smer i godina diplomiranja: _____

Poslediplomske studije, fakultet, smer i godina završetka: _____

Doktorat nauka, oblast nauka, naziv doktorske disertacije i godina završetka: _____

Specijalizacija: oblast uže specijalizacije _____ , dužina specijalizacije _____ ,
godina završetka specijalizacije _____

Radni staž: _____ ukupan _____ u instituciji u kojoj se sada nalazi: _____

Rukovodeće radno mesto: _____

Rukovodeća radna mesta na kojima je odgovorno lice prethodno radilo: _____
_____

Ako je odgovorno lice radilo na analizama otpada i obradi podataka o otpadu vode se podaci i iz kadrovskog lista za lice koje neposredno vrši ispitivanje otpada.

U _____		Potpis
Datum _____	M.P.	odgovornog lica

KADROVSKI LIST ZA LICE KOJE NEPOSREDNO VRŠI ISPITIVANJE OTPADA

Lice koje neposredno vrši ispitivanje otpada i sve vrste obrade podataka vezanih za ovu delatnost, a koje ima završen fakultet popunjava ovaj obrazac.

Ime i prezime: _____

Godina rođenja: _____

Završen fakultet, smer i godina diplomiranja: _____

Poslediplomske studije, fakultet, smer i godina završetka: _____

Doktorat nauka, oblast nauka, naziv doktorske disertacije i godina završetka: _____

Specijalizacija: oblast specijalizacije, dužina specijalizacije i godina završetka specijalizacije: _____

Radni staž: _____ ukupan, _____ na poslovima u oblasti zaštite životne sredine,
u instituciji u kojoj se sada nalazi: _____

Kursevi iz oblasti analize ispitivanje otpada, merenja parametara potrebnih za ova ispitivanja
kao i za obradu i evidenciju podataka _____

Obrada podataka koja se vrši: _____

Druga ispitivanja: zagađenost vode, zemljišta, hrane i dr. _____

Drugi poslovi koji se obavljaju: _____

Potpis lica koje neposredno vrši ispitivanje važi samo u stručnoj organizaciji:
DA ili NE

Potpis lica koje neposredno vrši ispitivanje važi i van stručne organizacije:
DA ili NE

Napomena:

U _____
Datum _____

Potpis

Prilog 2
MERNI UREĐAJI, OPREMA I METODE ISPITIVANJA OTPADA

Naziv metode: _____
(referentni dokumenti iz kojih je preuzeta)

Merni uređaji i oprema: _____
(prilog: evidencioni karton)

Opasne karakteristike otpada koje se određuju: _____

Ostale karakteristike otpada koje se određuju: _____

Institucija koja je preporučila metodu: _____

(JUS-ISO, EN, DIN, VDI, EPA, ASTM, ONORM, NORDEST Organizacija, NT TECHN REPORT, Biro za standarde neke druge države, Agencija za zaštitu životne sredine, itd.)

Metoda korišćena u praksi laboratorije:
DA ili NE

Datum od kada se metoda koristi: _____

U _____
Datum _____ M.P. odgovornog lica

Prilog 3
PROSTORIJE

Broj prostorija u kojima se vrše poslovi u oblasti ispitivanja otpada je _____, od čega _____ laboratorija (za pripremu i obradu uzoraka), _____ soba sa mernim instrumentima, _____ prostorija za skladištenje uzoraka, _____ magacina za hemikalije, _____ kabineta-kancelarija, _____ pomoćnih prostorija, _____ ostalih-specifičnih (navesti kojih): _____

Institucija raspolaže sa _____ laboratorija koje imaju ventilaciju za održavanje čistoće vazduha i digestore (kapele) za rad sa isparljivim i opasnim materijama. Ove uređaje nema _____ laboratorija. Digestore (kapele) ima _____ laboratorija.

Institucija raspolaže sa _____ laboratorija i mernih soba visoke čistoće (sa sistemom za prečišćavanje vazduha, regulisanim čistim načinom ulaženja i dr.): _____

Broj soba sa mernim instrumentima koje imaju održavanje temperature vazduha (klima uređaj): _____

Da li prostorija gde se vrši obrada uzoraka ima održavanje temperature vazduha (klima uređaj): _____

Broj magacina za hemikalije koji imaju odgovarajuću ventilaciju: _____

Ukupna površina prostorija: _____, od čega laboratorija _____ i soba sa mernim instrumentima _____

U navedenim laboratorijama isključivo se vrše poslovi vezani: za ispitivanja otpada, zaštitu životne sredine, analizu i svih drugih uzoraka _____

U _____

Potpis

Datum _____

M.P.

odgovornog lica